

Đacki žargon

Autor:

Maja Kopta, učenik 8.razreda
Osnovna škola "Karađorđe", Regionalni centar za talente, Beograd II

Mentor:

Prof. Mr. Svetlana Štrbac

Rezime

Svrha istraživanja ovog rada je bila da se pokaže kako i zašto nastaje đacki žargon.

Da bi to bilo ostvareno prikupljane su žargonske reči u Osnovnoj školi "Karađorđe" među učenicima sedmih i osmih razreda. Zatim je za najčešće upotrebljavane žargonske reči i izraze napravljena anketa u kojoj su isti učenici objasnili u kojim situacijama i kako koriste te žargone.

Zaključak je da on nastaje iz težnje đaka da obogaćuju svoj jezik i da menjaju već postojeće, da slobodno stvaraju nove reči i svojevrsan paralelni jezik.

Ključne reči: žargon, đaci, srpski jezik

Summary

The aim of this research is to show how and why schoolchildren slang appears.

For that purpose slang words have been collected in elementary school "Karađorđe" among the students of seventh and eight class. Then for the most used slang words and expressions questionnaire have been made in which the students explained in which situations and how they use slang.

Conclusion is that schoolchildren slang appears in aspiration to make their language more reach and change existing, to create new words and special parallel language free.

Key words: slang, schoolchildren, Serbian language

Uvod

Šta je žargon

Žargon je nestandardna odnosno nedijalektizovana upotreba reči u govoru određene grupe ljudi, i ponekad stvaranje novih reči ili unošenje reči iz drugih jezika, kao vrsta neologizama. Žargon se može opisati kao odstupanje od standardnog jezika. Žargonske reči ne nastaju postepeno. One se stvaraju trenutno, kao odraz nečijeg karaktera i temperamenta. One takođe nastaju u manjim grupama ljudi, tako da ovaj govor postaje nerazumljiv ljudima sa strane. Žargon na francuskom znači jezik ulice i polusveta odnosno pokvaren govor. Za isti pojam koriste se i izrazi argo i sleng što su takođe reči stranog porekla. Postoji razlika između ovih izraza, pa se zato koristi žargon kao pojam za sve navedene varijetete. Domaća reč bi bila šatrovački.

Vrste žargona

Ne postoji jedan žargon, svaka grupa ljudi stvara svoj. Tako nastaju žargoni različitih društvenih zajednica i podgrupa pa se može govoriti o djačkom, pravničkom, političkom, novinarskom, narkomanskom, studentsom, beogradskom i mnogim drugim žargonima. Zavisno od toga šta vezuje društvenu zajednicu koja stvara žargon, najopštije bih podelila žargone na: profesionalne, regionalne, po uzrastu i marginalne. Međutim, ne postoji prava, oštra granica između njih. Npr. beogradski je vrlo sličan omladinskom, zato što ga mladi i stvaraju. Ali postoji i omladinski žargon izvan teritorije Beograda tako da ovo ipak nije isti žargon.

Funkcije žargona

Žargon ima više funkcija. Marginalne grupe ljudi kao što su narkomani i lopovi stvaraju žargon jer imaju potrebu za tajnim komuniciranjem. To takođe dovodi do stalnog stvaranja novih reči jer dugom upotrebom one postaju razumljive onima koji nisu iz te društvene grupe. Mladi koriste žargon jer imaju težnju da skraćuju reči i menjaju postojeće i ustaljeno, žargon im to omogućava.

Materijal i metode rada

Prikupljane su žargonske reči u Osnovnoj školi "Karađorđe" među učenicima sedmih i osmih razreda, ukupno 60 učenika. Zatim je za najčešće upotrebljavane žargonske reči i izraze

napravljena anketa u kojoj su isti učenici dali značenje, odnosno objasnili u kojim situacijama i kako koriste te žargone. Rezultai ankete prikazani su u Tabeli 1.

Najčešći žargoni koje đaci koriste u svakodnevnom govoru su:	
žargon	Objašnjenje žargona i sinonimi
ekstra	kada je nešto mnogo dobro (Bas ti ekstra stoje te farmerke.), ali može da se koristi i kada je nešto baš loše (Ekstra sam se smorio.)
smor	veoma dosadna osoba
zračiti	dosadivati nekome
ispaliti se	ispaliti se: reći, uraditi glupost
trip	fiks-ideja, zabluda
Sta se tripuješ?	Šta umišljaš?
frajer	lep dečko
štreber	osoba koja mnogo uči
šaban	seljak, prostak, primitivac
riba	zgodna devojka
vrh	nešto što je najbolje; na samom vrhu
redža	od retard, za osobu koja je nesposobna, glupa
plafon	vrhunac
lik, likuša	osoba koja nečim privlači pažnju
car, carica	osoba najbolja u nečemu
klošar	zapuštena osoba
ortak	dobar drug
brate	obraćanje muškoj osobi u neformalnom razgovoru
Ma, najjače da je tako!	kad nešto nije tačno
Nema frke!	Nema problema!
moćno	odlično, sjajno
Boli me uvo!	Baš me briga!

gotiviti	svidati se, simpatisati, voleti
iskulirati	ignorisati nekoga
isfoliran	umišljen, uobražen
ložiti	obmanjivati nekoga, govoriti nekome laži
ložiti se	biti zaljubljen u nekoga, kad se neko sviđa
strava	izvanredno

Tabela 1. Rezultati ankete

Rezultati istraživanja i diskusija

Žargon koji stvaraju đaci, odnosno đачki žargon uglavnom nastaje zbog velikog uticaja filmova, muzike, televizije, novina, savremenih dramskih tekstova.

Đачki žargon nastaje:

- asocijacijom:

surla (nos)

- od već postojećih reči koje se koriste u drugačijem značenju:

seljak (osoba koja nije u modi),

- od stranih reči (pozajmljenica), najčešće engleskih, koje ostaju istog oblika kao u jeziku odakle su:

cool (neko ko je zabavan i privlači pažnju, od engleske reči *cool* koja znači hladno)

- od stranih reči (pozajmljenica), najčešće engleskih, koje se pišu onako kako se izgovaraju odnosno dobijaju oblik srpskih reči:

faca (neko ko je popularan u društvu, od engleske reči *face* što znači lice)

- inverzijom slogova, ovakav metod stvaranja se često naziva šatrovački mada to zapravo samo jedan od metoda:

vozdra (zdravo)

- skraćivanjem:

Amer (Amerikanac)

- derivacijom, dodavanjem raznih sufiksa i prefiksa:

-ance: društvance, -ancija:uživancija, -iška: ljubiška;

s-:skockan, o-:otkačen, iz-(is-):isfoliran.

U žargon spadaju i vulgarne reči. Deca ih sve više koriste u svakodnevnom govoru. Najviše zato da bi privukli pažnju ili kako bi oni rekli da bi bili „cool“.

Reči za polne organe postojale su samo u prvom izdanju Vukovog rečnika. Zbog toga su ga učeni Srbi i dočekali s ogorčenjem. Kasnije su sve reči koje su imale veze sa seksom, a nisu usko vezane za medicinsku terminologiju, izbačene iz svih naših rečnika. Budući da vulgarne reči nisu deo standardne leksike, one su našle utočište u žargonu. Činjenica je da za seksualni odnos, kao i ženski i muški polni organ, ima najviše sinonima i da su to reči sa najviše derivacije.

Mladi su skloni pojednostavljavanju stvari. To je baš ono što im žargon i omogućava, pa umesto da kažu: „Vidi kako je ona devojka lepa i zgodna.“, oni bi rekli „Vidi koja riba!“.

Na taj način je i stvorena ova žargonski prepričana verzija „Romea i Julije“ koja se može naći na Internetu:

“Romeo i Julija su Žabari iz Verone i oni se smuvaju. Međutim, matorci su im veoma zajebani i uopšte se ne gotive, jer rade isti biznis, ali su u različitim ekipama (kao Verona i Kjevo). Zent im je da ih ne provale i da im ne ukinu kintu, pa se viđaju tajno. I tako na pedeset strana oni kao nešto kriju i kenjaju jedan drugom kako se vole, a ne karaju se. Na kraju, jednom prilikom upadnu u loš trip i roknu se”.

Žargon omalovažavanja je često u upotrebi upravo zbog svoje konotativne osobine pa koristimo nestandardizovane izraze da bismo postigli maksimalnu zvučnost. Umesto blago rečeno: “Baš si primitivan”, može se čuti :”Baš si seljober”.

Takođe se i žargon kojim se ističe nešto dobro više koristi od književnih reči iz istog razloga. Umesto blago rečenog : “Juče nam je bilo baš lepo” rekli bi: “Juče smo se ekstra proveli”.

Monoge od ovih reči su se pre dvadeset godina smatrale za bozobrazne, da su osobe koje ih koriste nekulturne, međutim danas su one prekopotrebne jer služe kao dopuna našem književnom jeziku i omogućavaju lakše i opuštenije izražavanje.

Žargon se ne stvori jednom i ostane takav, one se stalno obogaćuje, stvaraju se nove reči, ali dešava se i da se neke reči vrte u krug pa dolazi do “previšeznačnosti” postojećih žargonskih reči tako da se neki rečima ne može odrediti značenje van konteksta. Najkreativniji su tinejdžeri koji

žele da stvore jezik drugačiji od onog koji su naučili od roditelja i u školi. Nekada se neki zaboravljeni žargoni mogu ponovo vratiti u život.

U knjizi “Beogradski frajerski rečnik” (2) citirano je petnaest razloga zbog čega ljudi koriste žargon: radi razonode, duhovitosti (dosetljivosti), izazivanja drugačijeg utiska, slikovitog izražavanja, skretanja pažnje, bežanja od klišea, obogaćivanja jezika, konkretnijeg isticanja, ublažavanja ozbiljnosti, korišćenja govornog jezika, olakšavanja društvene interakcije, podsticanja prisnosti, pokazivanja pripadnosti, isključivanja drugih i postizanja tajnovitosti.

9 od 15 navedenih razloga u potpunosti se odnose na đачki žargon, to su:

- radi razonode: đacima često književni jezik deluje ozbiljno, pa se ubacivanjem žargona ova ozbiljnost gubi,
- duhovitosti (dosetljivosti): često se trenutnim stvaranjem žargona pokazuje nečija duhovitost,
- izazivanja drugačijeg utiska: neko ko je ostavio određeni utisak u društvu, žargonima može da pokuša da postigne drugačiji utisak, odnosno kod đaka je to uglavnom utisak da su “cool”,
- slikovitog izražavanja: što više reči to je lakše izražavanje. Ovo je jedan od razloga nastanka đачkog žargona, nedostatak reči književnog jezika dopunjava se stvaranjem žargonskih reči ,
- skretanja pažnje: neke reči izazivaju pažnju okoline, najčešće one vulgarne,
- bežanja od klišea: žargon menja neke stereotipne i ustaljene izraze,
- obogaćivanja jezika: žargonske reči dopunjavaju đачki rečnik,
- konkretnijeg isticanja: umesto “Baš si primitivan” rekli bi: ”Baš si seljober” i time bi istakli omalovažavanje neke osobe,
- ublažavanja ozbiljnosti: žargon nastaje i da bi humorom zamenio reči književnog jezika, koje deci mogu delovati isuviše ozbiljna
- korišćenja govornog jezika: u govornom jeziku koristi se žargon.

Zaključak:

Đачki žargon ne nastaje jer mladi imaju potrebi za “tajnim jezikom” kao npr. kod narkomanskog žargona, niti koristi termonologije kao profesionalni žargoni. On nastaje iz težnje omladine da

obogaćuju svoj jezik i da menjaju već postojeće, da slobodno stvaraju nove reči i svojevrsan paralelni jezik. Po tome je on specifičan i drugačiji od ostalih žargona.

Literatura:

- (1) Andrić, D., Dvosmerni rečnik srpskog žargona, Zepter Book World, Beograd, 2., znatno dopunjeno izdanje, 2005
- (2) Imami, P., Beogradski frajerski rečnik, NKK International, Beograd, 2. izmenjeno i prošireni izdanje, 2003.
- (3) Stanojčić Ž., Popović Lj., Gramatika srpskog jezika za I – IV razred srednje škole, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd, 8. izdanje, 2002.
- (4) Bugarski, R., Žargon, Biblioteka XX vek: Knjžara Krug, Beograd, 1. izdanje, 2003.